

De Wasbeerhond (*Nyctereutes procyonoides*) in Fryslân

Harrie Bosma

In zijn 'Natuuramnesie' gaat Marc Argeloo na langs welke wegen wij ons historisch bewustzijn kunnen opbouwen. Twee mogelijkheden zijn 1. het persoonlijke verhaal van herinneringen en ervaringen, en 2. het documenteren van waarnemingen en tellen. En dan gaat het niet alleen over verlies, maar ook over exoten: dieren die door de mens verspreid worden buiten hun natuurlijke areaal, en die een bedreiging kunnen vormen voor inheemse soorten.

Hier het persoonlijke verhaal van Harrie Bosma met eigen cameraopnamen over de Wasbeerhond.

De redactie heeft zijn verhaal voorzien van informatie over de motieven voor plaatsing van de soort op de Unielijst – zie het kader.

Figuur 1. Wasbeerhond, ouder met 6 jongen. IJsselmeerkust, Workum 2022 (foto H Bosma)

Eind jaren tachtig van de vorige eeuw kwam de eerste melding over een Wasbeerhond in Fryslân binnen. Het was in Makkum, waar een schip met oud ijzer voor de kust lag. Het schip was afkomstig uit Noord-Duitsland. Vissers die in de buurt waren, zagen geregeld een vreemde hond op het dek lopen. Pas later bleek dat het om een Wasbeerhond ging. Niet veel later sneuvelde de eerste Wasbeerhond op de kop van de Afsluitdijk.

In 2010 sneuvelde er een bij het maïs hakselen in Vegelinsoord. Vlak hierna werd er tijdens een vossenjacht in natuurgebied De Deelen ook een Wasbeerhond geschoten. Geruchten gingen dat er enkele wasbeershonden waren losgebrosen of -gelaten. In diezelfde tijd werd er nog een witte, gesteriliseerde Wasbeerhond doodgeschoten bij Terhorne. Hierna was het een poos rustig.

In 2015 keek ik bij het uitlezen van één van mijn wildcamera's wel heel vreemd op. De camera stond opgesteld voor de otter in een natuurgebied bij de Linde. Tot mijn grote verbazing kwam er een Wasbeerhond voorbij. Snel werden er meerdere camera's geplaatst, want dit dier was nog tamelijk nieuw in Nederland. Leuke waarnemingen kwamen voorbij van dassen, boommarters, otters en vossen. Maar de Wasbeerhond liet zich toen niet meer zien.

De waarnemingen van de Wasbeerhond hield ik al eerder in de gaten. Ik kreeg dan ook al gauw contact met Jaap Mulder die landelijk de betreffende waarnemingen coördineert. Dode wasbeershonden worden verzameld voor transport naar het RIVM in Bilthoven, dat ze samen met Jaap verder onderzoekt. Er is nog steeds volop belangstelling voor dode dieren. Vooral de maaginhoud en de voortplanting zijn van groot belang.

De betrouwbare meldingen in Fryslân komen uit alle windstreken (figuur 3 en 4). Soms sneuvelt er eens één bij werkzaamheden in de landbouw of door jacht. Verkeersslachtoffers vormen echter de grootste groep. In 2021 sneuvelde er zeven dieren op de Friese wegen, in 2022 twaalf, in 2023 tot begin november achttien.

De Wasbeerhond (figuur 1) is een heel ander dier dan de Wasbeer (figuur 2). Qua uiterlijk, maar ook is zijn gedrag totaal anders. De Wasbeerhond klimt en graaft niet, de dieren hebben een gezamenlijke latrine. De Wasbeer kan goed klimmen en heeft een geringde staart. Zo zijn er nog

Figuur 2. Wasbeer (zie de geringde staart !), verkeersslachtoffer tussen Oudeschoot en Wolvega 15 oktober 2023. (foto H. Bosma)

wel meer verschillen. Wel zoeken beide soorten hun voedsel graag bij het water.

De Wasbeerhond houdt er een geheimzinnig leven op na. Hij is schuw en beweegt zich het liefst langzaam door de dekking. Het dier heeft korte dunne poten en is wat zwaarlijvig. Bij een plotselinge aanval houdt hij zich soms dood en geeft zich over. Dit gedrag toont aan, dat hij beslist geen snelle jager of vechter is. Jonge wasbeerhondjes stoeien ook maar heel kort. Het staartje komt dan overeind te staan en al gauw draait één van de twee zich om.

De Wasbeerhond is een alleseter; hij eet vooral wat hij gemakkelijk kan krijgen op grondniveau en in ondiep water: gevallen fruit, kikkers, padden, slakken, vis, muizen, dode dieren en maïs. Voor de camera's gebruik ik vaak hondenbrokken. Hij neemt die in de bek en spuugt ze gelijk weer uit; dit wordt een paar keer herhaald voor ze worden opgegeten. Doordacht en voorzichtig. De Wasbeerhond zal een lichte concurrent zijn voor roofvogels, reigerachtigen, vos en enkele martersoorten. Het stelt niet veel voor. Op camerabeelden was te zien dat hij 's nachts spreeuwen in de bek had. Deze vogels slapen dikwijls in het riet. De vogel die te laag zit, of afbuigt in het riet is de klos. Door ze nu enkele jaren te observeren met wildcamera's is er een ander beeld ontstaan, dat verschilt van het beeld dat tot nu toe vaak geschetst werd. Het is een afwachtend en rustig dier. En hij komt bijna een beetje zielig over.

In de twintigste eeuw is hij in een aantal Sovjetlanden massaal uitgezet voor de jacht en gehouden voor de pels. Oorspronkelijk komt de Wasbeerhond uit oostelijk Azië, vooral China en Korea. Helaas staat de soort op een exotielijst (zie de kadertekst). Nu, 70 jaar na in Europa te zijn uitgezet en zich te hebben uitgebreid, praat men nog steeds over een exoot. Met een gemiddelde leeftijd van 3 jaar gaat het om ongeveer 23 generaties. De gemiddelde voortplantingsleeftijd van een mens is 30 jaar; 23 generaties terug is dan ongeveer 700 jaar geleden. Voor de duidelijkheid: het duurde toen nog ongeveer 170 jaar voordat Columbus voor het eerst voet aan wal zette in Amerika.

Het aantal jonge wasbeerhonden per worp lijkt in Fryslân lager dan in de literatuur beschreven (zie www.zoogdiervereniging.nl). Tot nu toe heb ik twee nestjes met zes, één nestje met drie, en twee met twee jongen gezien. Er zijn door mij meerdere filmpjes van de Wasbeerhond gemaakt, ze staan op mijn YouTube-kanaal.

Vanwege de vervolging van dit bijzondere dier wil ik de juiste plaatsen niet algemeen bekend maken, ik hoop dat de lezer hier begrip voor heeft. De terreinbeheerders zijn allen op de hoogte van mijn waarnemingen.

We weten nog lang niet alles van dit dier. Er valt nog veel te ontdekken en te leren over deze nieuwkomer. Voor mij mag hij blijven.

Websites

Factsheet Wasbeerhond. <https://www.nvwa.nl> > factsheet-wasbeerhond-nvwa-20221201

Harrie Bosma, YouTube-kanaal. <https://youtu.be/1SgH-nPZmGM>

Wasbeerhond. <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/wasbeerhond>

Figuur 3. Wasbeerhond in Fryslân in 2023 tot 10 nov. Zwart: dood dier (17x), paars: idem, met zender (1x), blauw: zichtwaarneming (19x) (bron: H. Bosma).

Harrie Bosma
lutra128@gmail.com

Op de volgende pagina staan nog een aantal figuren.

De wasbeerhond op de Unielijst

De zogenaamde Europese **Unielijst** vermeldt voor welke schadelijke exotische planten en dieren een **verbod** geldt op bezit, handel, kweek, transport en import. De wasbeerhond staat sinds 2017 op deze lijst. Wat wordt hem ten laste gelegd? Dat wordt beschreven in een 'factsheet'. We vatten hier de **risico's voor Nederland** samen. Zie voor de volledige tekst: www/NVWA.nl.

Bij de huidige populatieomvang is de **invloed op de biodiversiteit beperkt**. Geïsoleerde amfibiepopulaties en grondbroedende vogels in moerasgebieden kunnen gevoelig zijn voor predatie. Als het aantal wasbeerhonden groeit, dan zullen ook deze negatieve effecten toenemen. Mocht de soort op de **Waddeneilanden** terechtkomen, dan vormt hij daar een groot ecologisch risico voor amfibieën en inheemse grondbroeders.

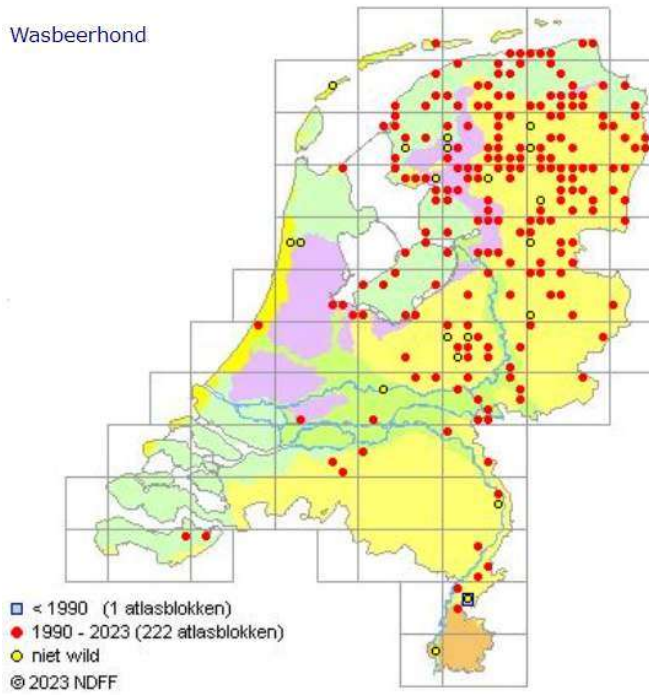
Nederland heeft veel waterrijke gebieden, waaronder veel waardevolle natuurgebieden. Hoewel de vos al in de meeste van deze gebieden aanwezig is, is de wasbeerhond een extra bedreiging doordat ze eerder geneigd zijn om te zwemmen waarbij ze meerdere kilometers kunnen overbruggen. De meest kwetsbare soorten zijn **purperreiger**, **zwarte stern** en **roerdomp**.

Door de voorkeur voor amfibieën kan lokaal de omvang van populaties van **kikkers** en mogelijk ook **watersalamanders** afnemen. De verwachting is verder dat de wasbeerhond de bescherming van overstekende amfibieën (door emmers waarin ze vallen en waarmee ze over de weg worden gezet) zal gaan belemmeren doordat de emmers door de wasbeerhond zullen worden leeggegeten.

Bij groei van de populatie neemt het risico toe dat mensen in aanraking komen met zoönotische pathogenen: ziekteverwekkers waarvoor de wasbeerhond een drager is en die ook mensen kunnen besmetten. Wat betreft de **vossenlintworm** kan een toename van de populatie wasbeerhonden leiden tot toename van de infectie in wilde dierpopulaties en daarmee tot een toenemend risico voor de volksgezondheid. In Nederland komen al decennialang geen humane gevallen van endemische **trichinellose** meer voor. Besmetting via varkensvlees is in Nederland vrijwel uitgesloten omdat in de intensieve varkenshouderij de varkens in van de buitenwereld afgesloten stallen verblijven en moeilijk besmet kunnen raken. De komst van met *Trichinella spiralis* besmette wasbeerhonden betekent wel een toename van de kans op overdracht op scharrelvarkens en **wilde zwijnen**.

Nyctereutes procyonoides Gray, 1834

Wasbeerhond

Figuur 4. Verspreiding Wasbeerhond in Nederland 1990 – nov. 2023. (bron: NDFF Verspreidingsatlas)

Figuur 5. Keutels van Wasbeerhond, IJsselmeer kust bij Workum (foto H. Bosma).

Figuur 6. Van de fotocamera IJsselmeer, ouder met vier jongen. Warns 2022 (H. Bosma).

Figuur 7. Van de fotocamera IJsselmeer kust: jong dier, Warns 2023 (H. Bosma).

Figuur 8. Wasbeerhond aan IJsselmeerkust, 2021 (foto Harry Bosma).

Figuur 9. Moeder laat jongen drinken, IJsselmeerkust bij Warns 2023 (H. Bosma).